

ECOURI UCRAINE

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

35 | APRILIE
2022

Dragi ucraineni! Dragi prieteni români!

Paștele este sărbătoarea luminii, aducătoare de speranță și de iubire, este un moment definitoriu pentru noi, creștinii, când ne îndreptăm atenția mai mult ca oricând către noi înșine și către ceilalți.

Înviearea Mântuitorului, triumful vieții asupra morții, acest fundament al credinței noastre, constituie un ajutor neprețuit în încercările prin care trecem, dorindu-ne ca pacea întemeiată pe dragoste, dreptate și adevăr să revină în Ucraina.

Sărbătoarea Învierii Domnului reprezintă, în mod tradițional, un prilej de regăsire și de reu-nire a celor dragi, de racordare la tradițiile și la obiceiurile străvechi, transmise din generație în generație. Din păcate, în acest an, ne confruntăm cu provocări fără precedent, cauzate de războiul care a adus moarte și suferință, a distrus vieți, a despărțit familii, a semănat durere.

Astăzi, mai mult ca niciodată, Sfintele Sărbători de Paște au o imensă încărcătură spirituală, creându-ne oportunitatea de a întinde o mână de ajutor fraților noștri ucraineni, de a-i primi în familiile noastre și de a încerca să le readucem speranța. Sunt convins că, acționând împreună cu dragoste și cu prietenie, vom depăși aceste momente dificile!

În acest sens, cu ocazia Sfintelor Sărbători de Paște, vă felicit din toată inima pentru dragostea manifestată și pentru sprijinul acordat fraților noștri ucraineni și vă transmit cele mai alese gânduri de sănătate, fericire și belșug! Înviearea Domnului Iisus Hristos să vă deschidă inimile spre credință, încredere, iubire și susținere pentru semenii noștri, să vă aducă liniște sufletească și lumină!

Fie ca pacea, prosperitatea și bucuria să domnească în casele voastre!

Hristos a înviat!

Președintele Uniunii Ucrainenilor din România,
Deputat Nicolae Miroslav PETREȚCHI

Magdalena LASZLO-KUȚIUKE 300 DE ANI DE LA NAȘTERE
Hryhorii Savyci Skovoroda (1722-1794)

RAIUL ȘI IADUL ÎN DESCRIERILE LUI SKOVORODA*

Pentru deslușirea elementelor mistice în crearea miturilor lui Skovoroda, va fi interesant să studiem descrierea lui despre paradis.

Descrieri ale continuării vieții sufletului și după moarte Skovoroda le putea găsi în literatura greacă veche, pe care a iubit-o și a citit-o în original. Este cunoscut faptul că el cunoștea bine lucrările lui Platon și îl menționa adesea pe Pitagora. Pitagora era cunoscut grecilor ca un fel de șaman. Amănunte despre acest lucru găsim în cartea lui Mircea Eliade „De la Zamolxis la Genghis Han”. Pe marele preot al dacilor, Zamolxis, autorii greci îl amintesc ca ucenic al lui Pitagora. Grecii credeau că Zamolxis dăruia nemurirea, iar ucenicii săi, după moarte, când sufletele lor au fost despărțite de trup, îl întâlneau. Acest lucru este afirmat de Herodot. În a patra carte a scrierilor sale, exact acolo unde îi descrie pe geți, Herodot amintește că o dată la patru ani aceștia trimiteau un mesager special la Zamolxis, prin uciderea unui tânăr.

În Vechiul Testament, nu există nicio mențiune despre o viață fericită de după moarte. După moarte, sufletul intră în încăperile întunecate ale mormântului. În schimb, în misticismul evreiesc, în special în hasidism, găsim descrieri ale paradisului. Cabalistul putea ajunge acolo și viu, în visele sale, cu ajutorul unor tehnici speciale. O astfel de „călătorie” o întâlnim în memoriile lui Baal Shem Tov, un contemporan al lui Skovoroda, care trăia în Podilia.

Este puțin probabil ca Skovoroda să fi aflat despre el. În schimb, cunoștea viziunea creștină asupra paradisului, menționat pentru prima dată în Evanghelia după Luca, unde, în capitolul 16 versetele 19-31, este vorba despre bietul Lazăr care după moarte a ajuns în „sânul lui Avraam”, unde bogatul nădăd nu putea ajunge, locul lui fiind în iad, unde suferă în chinurile focului, în zadar cerându-i lui Avraam să-l primească la sânul său. Tot aici se mai spune că între Avraam, care este în paradis, și iad, este un abis îngrozitor.

Pe baza acestui pasaj din Evanghelie, autorii creștini au descris în repetate rânduri prezența sufletelor celor drepți în paradis. A devenit faimoasă descrierea paradisului din „Divina Comedie” a lui Dante, despre care, însă, din câte cunoaștem, Skovoroda nu știa.

Jertfa lui Abel și Melchisedec. Mozaic din Bazilica San Vitale din Ravenna

O descriere destul de detaliată a paradisului o întâlnim în lucrarea „Convorbirea dintre cinci tovarăși de drum despre adevărata fericire în viață. O convorbire amicală despre pacea sufletească” (lucrări publicate în 1961, vol. I, p. 233). Participantul la dialog, însuși autorul, Hryhorii, descrie paradisul. Nu se spune direct că acesta ar fi paradisul, ci doar Myrhorod – orașul păcii sau muntele Sionului. Dar toate semnele și referințele la Biblie indică faptul că se are în vedere anume paradisul. Iată această descriere descriere, pe care o făcuse în limba ucraineană: „Cinci călători, însoțiți de îngerul lor păzitor, au ajuns în împărăția păcii și a iubirii. Regele acestui pământ era Melchisedec. Acolo nu există nimic trecător, acolo totul este etern. Granița acestui pământ este marcată de un curcubeu, iar numele său – „lumea primordială”. De jur împrejurul arcului care strălucește este întuneric. Mulți locuitori nemuritori au ieșit în întâmpinarea nou-veniților. Și-au scos hainele, dar și trupurile, și s-au îmbrăcat în totul nou. Se auzea muzică și cântări de psalmi. Toți au mâncat pâinile și bucatele îngerilor cu care Avraam obișnuia să își trateze oaspeții în Vechiul Testament (adică trei oaspeți, pe care Skovoroda îi arată ca Dumnezeu întretit în Persoane). Au băut vin nou. Cu toate acestea, oaspeții nu erau veseli, iar împăratul lumii, adică Dumnezeu, a înțeles motivul întristării lor. Îngerii i-au dus în casa tălmăduirii, unde au fost spălați, silindu-i să ia un remediu de curățire, iar în ziua a șaptea s-au liniștit și au simțit o dispoziție de rugăciune, iar tot universul a aplaudat și a cântat fragmente din prorocul Isaia. Remediu de curățire pe care ei l-au primit a fost Euharistia, deoarece Biblia însăși este remediu de tălmăduire a întristării sufletești. Iar dușmanii omului sunt părerile lui greșite, care nu sunt altceva decât draci sau demoni”.

(Continuare la pag. 2)

Traducere din limba ucraineană
de Mara RUS

* Articol preluat din revista „Naș holos” („Glasul nostru”), nr. 151/2007.

(Continuare din nr. 34)

Stepa, muntele și marea vin din prea mari depărtări... Pentru oameni, a zis Pericle, orice pământ este mormânt. Orice diferență se confruntă în spirit uman. Marele Cobzar preferă să-i zică mormântului Movilă (mărturie stau: „Crucele de la Subotiv”).

Raționalitate, realitate și virtualitate – iubind cele pietre de temelie ale iubirii de neam ori ale fiecărei iubiri ca Adevăr al simțirii și Frumos al rostirii, cazacul de neam zaporojean (cazac din neam zaporojean, înscris într-un registru secret de luptă, în viziunea Marelui Cobzar, nu poartă un nume. El este un Simbol. El este o dizarmonie loco-regională, visând la o armonie universală, sub unul și același soare: întocmai, simțindu-se o excepție la Armonia Sufletului Lumii). În esența creației șevcenkiene, cazacul este simțire și cutremurare.

„Noaptea lui Taras”: la baza acestei creații lirice se află un eveniment aievea, istoric real. Victoria cazacilor asupra armatei șleahței poloneze în timpul răscoalei populare căzăcești din anul 1630, condusă de hatmanul cazacilor zaporojeni Taras Feodorovici (numit Treasylo), care a avut loc lângă Pereiaslav în noaptea de 25 mai 1630. Acest poem conține ipostaze din măreția tragică:

„Trăiește hătmănia
Cazacul și plânge.
Întristat, cobzarul tace:
Mâinile îl lasă
Împrejur băieți și fete
Lacrimi triste varsă.”

În acest cadru, urmarea tăcerii cobzarului nu este ură, ci pierdere, crearea imposibilității de a mai fi degete pe strune de cobză, ci o amortire a unei părți a sufletului său de Mare Cobzar.

Într-un gând pe care am putea să îl numim Gând (I):

„Curge apa-n marea-albastră
Fără încetare:
Caută noroc cazacul
Dar noroc nu are.”

Poate că norocul acesta, căruia Marele Cobzar nu i-a găsit la timp expresia chipului poetic potrivit, striga, de după vreun colț: „Am învins!” De aceea, la finalul unui alt gând cotit:

„Plânge cel cazac, căci drumu-i
De spini năpădit e.”
În următorul gând – Gând (II):
„Dacă dragul mi-e dincolo,
Valule, bune,

Știi ce face, unde umblă,
Du-te și îi spune.
Dacă plânge – plâng asemeni,
Dacă nu – cânt iară;
Dacă mort e sprâncenatul -
Moartea să mă ceară.”

Există o încleștare dramatică aici, între alternativa plâns – cântec.

Există și un suflu eroic în fiecare val, pentru a înțelege negația ca o mare afirmare.

„Vânt năvalnic, vânt năvalnic!”

Rămâne acest refren ca o mărturie, mereu, ca o atinsă împlinire ori ca o tendință spre-mplinire, așa, ca în oricare gând-final de poem:

V. Adamkevych. Șevcenko în Ucraina

„Vânt năvalnic, vânt năvalnic!
Mării-i știi suflarea,
Scoală marea, cu ea cântă
Și întreabă marea...”

Imaginea picturală din tabloul Poetului, intitulat: „Noaptea cu lună pe țărmul Mării Aral”. Fără îndoială, reușitele creațiilor marelui Cobzar, ca și în acest caz, reproduc ori adaptează artisticește sisteme de existență aparținătoare naturii, deodată cu implementarea de valori estetice ce tind spre o înțelegere superioară a valorii omului. În special, ale sufletului integrat complexului trup-suflet, acestuia, simțitor în orice condiție, fără nicio abatere de la menținerea unui mediu candid de manifestare a naturii înconjurătoare care este „oginda omului”. Cum este omul, natura astfel îl oglindește. Pe fondul acestei veridicități obiective, se sprijină întreaga antropologie de caz literar, pusă pe seama celor mai izbutite poeme și nuvele din creația Marelui Cobzar.

La repetarea unor mereu alte bătălii pentru eliberarea neamului, necondiționat, stepa, munții și marea se încarcă,

de fiecare dată, cu noi energii. Și chiar dacă aceste energii s-ar fi descărcat pe ele însele, producând o vibrație de joasă negativitate printre oameni după pierderea unor bătălii, ajungându-se prin aceste neajunsuri într-un nou punct de plecare, Șevcenko sugerează adevărul poetic conform căruia energiile umane angajate doar păreau consumate în van. Într-un nimb complementar, de crescendo, ele se recombinau în sensul împlinirii valorii de simbol eroic germinativ.

Dese reluări, parcă îndreptate spre infinitul unuia și aceluiași traseu, pot fi deslușite pe făgașul de consens al mitologiei parcurse de antici. Anticii nu știau ce anume semnifică stagnarea. Într-o manieră asemănătoare, Cobzarul îi sugerează poporului sensul continuării, utopia abandonului. Asta în scopul evidențierii posibilităților omului

spre a se adevăra pe sine ca Om. Stilistic, există asemănări în scop, bucuria Bunei Speranțe pulsează identic printre învingători; dar așa ceva nu se întâmplă, de exemplu, în poemul „Haidamaci”. Părtaș responsabil, într-un spațiu eroic:

„Atamanul Hamalia
Neînfricat și tare,
Cu flăcăii să petreacă
A plecat la mare,
Slava să-și sporească,
Pe frați să-i elibereze
Din gheara turcească.

Cele mai prețioase mulțumiri survin, firesc, pe cărarea izbândeii. La antici, veneau, întotdeauna, după momente de înaltă tensiune. O forță de cucerire, în comun, ar trebui să depășească puterea turcească:

„Oi, ajunge Hamalia
La Scutari la poartă, -
Stau zaporojenii – frații
Și pedeapsa-așteaptă...”

Și nu-i de mirare de ce grupul omogen al atacatorilor, pe drept solidar prin ideal argumentat și adevăr omenesc, visează a fi în stare de o realizare care să însemne câștig pentru generații. Câștig cu sporuri uriașe prin forță și difuziune, la o scară extensibilă din punct de vedere uman, în folosul umanității, asemenea anticilor – de ce nu? Prin implicațiile sale artistice, Cobzarul va face dovadă, ulterior, că știe cum să depășească sfera sentimentului izolat, devenind resort extensibil de voință, în fața eforturilor mereu conjugate, cu scopul sacrificiului deliberat.

(Va urma)

Mihai MATEICIUC

RAIUL ȘI IADUL ÎN DESCRIERILE LUI SKOVORODA

(Continuare de la pag. 1)

În legătură cu aceasta, participantul la dialog, Longinus, spune o poveste despre Analfabetul Marcu (Neînvățatul Marcu), pe care Sfântul Petru l-a primit cu bucurie în paradis, pentru că, deși era ignorant, avea judecata sănătoasă. Cu această ocazie, Hryhorii îi sfătuiește să stea fermi și să nu cedeze loc diavolului. Sufletul omului este plin de mici demoni cu care acesta s-a născut.

Dar, în ciuda acestei opinii, Skovoroda nu descrie nicăieri în lucrările sale iadul. O forță necurată umblă pe pământ, dar un loc anume, unde sălășluiește ea, nu este descris nicăieri.

Totuși, asta nu înseamnă că nu era interesat de acest lucru. Cu toate acestea, el găsește un răspuns foarte modern la această chestiune. În loc să-și sperie cititorii cu un iad inexistent – la urma urmelor, cum poate un suflet să ardă în flăcări? –, el demonstrează că iadul trebuie găsit în viețile noastre. În Cântul 2 din „Livada Cânturilor Divine”, citim: „Lasă hidoșenia lumii. Ea este un iad întunecat”, iar în Cântul 28, citim: „Adevăr grația Augustin: nu există iad și nu a fost vreodată. Voința – iadul tău, blestemată Voința

noastră – hrană iadului nostru. Ucide acea voință, prietene, căci nu există nici iad, nici chin”.

Skovoroda nu a ajuns cu ușurință la această concluzie. În unele cântece, susține contrariul și se roagă să nu ajungă în iad. Dar principalul este că, după îndelungi reflecții, a ajuns la această concluzie, bazându-se pe lucrările Fericitului Augustin.

Pentru a-ți imagina cum poate fi o viață infernală ca urmare a „voinței blestemată”, este suficient să-i citești „fabula”. Opera are două personaje: înțeleptul Filaret, care sfătuiește să se trăiască după regulile moralei creștine, și tânărul Filidon, care nu îl ascultă, pentru că este atras de tot ceea ce este „la modă”. El a plecat în „țări civilizate”. El a fost înrolat cu forța în armata prusacă, tocmai când Prusia era în război cu Franța. După „o duzină” de ani, asemenea lui Odiseu, s-a întors acasă, mânat de soartă, schilodit la trup și la suflet. L-a întâlnit din nou pe bătrânul Filaret, care s-a speriat când l-a văzut fără un ochi, scos de un glonț, cu o gaură în cap, cu două cicatrici pe față, pe care le-a căpătat nu pe front, ci într-o altercație într-o cârciumă, cu o bucată de carne cusută pe nas, plin de râie pe fața afectată de „boală franțuzească”, adică de sifilis. Mai era și schiop, deoarece a căzut de pe cal.

Desigur, Filaret nu mai poate să îl ajute cu nimic și îl sfătuiește să caute ajutor de la „lumea” care l-a adus în halul acesta.

În opinia noastră, această fabulă a fost scrisă sub influența lecturii romanului lui Voltaire „Candide”. La urma urmelor, Skovoroda era la curent cu noutățile literare ale timpului său. Dacă în corespondența lui se pomenește despre Rousseau, probabil că știa câte ceva și despre Voltaire. Iar soarta tânărului, eroul romanului lui Voltaire, este cea mai bună ilustrare a ceea ce se întâmpla în țările „civilizate”. Eroul lui Voltaire, la fel ca Filidon, este german și are același profesor, Panglos. Dar, spre deosebire de Filaret, acest profesor, admiratorul lui Leibniz, considera că totul în lume este bine orânduit. Candide a fost luat cu forța de bulgari în armată. Deși nu a ajuns la fel de infirm ca Filidon, dar Panglos însuși a fost spânzurat de inchiziție, iar iubita lui, Kunigunda, a fost într-adevăr schilodită și infectată cu „boala franțuzească”. Morala este aceeași – trebuie să fugim din lume.

Partea aventuroasă a operei lui Voltaire este mult mai complexă decât cea a lui Skovoroda. Dar noi știm că Skovoroda preia întotdeauna din materialul altora principalul, ceea ce se potrivește propriei predici morale, un exemplu în acest sens fiind legenda lui Tantal.

recenzie

„Ucrainenii și rușii – aspecte imagologice” de Mihai Hafia Traista

Primul capitol al lucrării de doctorat a lui Mihai Hafia Traista debutează cu exemple culese de autor din zona sa de proveniență – regiunea multietnică a Maramureșului – cu scopul de a ilustra procesul de reflectare a alterității în imaginarul colectiv. Această introducere personală prilejuiește trecerea spre considerații mai generale, legate de importanța imagologiei și totodată formularea unei teze care va subîntinde argumentația întregii lucrări: în imaginarul colectiv al unei comunități, grupurile etnice mai îndepărtate, despre care se știe puțin, capătă conotații preponderent pozitive, în timp ce coexistența în proximitate a unor culturi diferite duce la conturarea unei imagini reciproce mai detaliate, dar totodată mai deschise la stereotipizare negativă.

Capitolul introductiv continuă cu o trecere în revistă a unor lucrări de referință ce marchează profilul și evoluția imagologiei ca domeniu de cercetare comparativ și interdisciplinar. Accentul cade pe imagologie ca ramură a literaturii comparate, așa cum a început ea să se dezvolte în anii 1960-1990, sub impulsul unui interes crescut față de dimensiunea interculturală a literaturii. Conceptele și metodele propuse de cercetători occidentali consacrați, cum ar fi Hugo Dyserinck și Daniel-Henri Pageaux, sunt completate de aportul cercetărilor din spațiul cultural slav și din cel românesc. Astfel, plecând de la conceptele introduse de cercetătoarea rusă E. V. Papilova, Mihai Hafia Traista își formulează cele două direcții principale ale propriei lucrări: „imagologia artistică” (studiul imaginii rușilor respectiv ucrainenilor în operele de ficțiune din cele două culturi) și „imagologia folclorică” (reprezentarea celor două popoare în produsele artei populare).

Tot din partea introductivă a lucrării face parte și capitolul care oferă o privire panoramică asupra evenimentelor istorice majore din trecutul comun al rușilor și ucrainenilor, evidențiind procesul de etnogeneză a ucrainenilor – întemeierea Rusiei Kievene, hetmanatul cazăesc, delimitarea Ucrainei de Polonia și Rusia. În continuare, urmând periodizarea propusă de istoricul ceh Miroslav Hroch, Mihai Hafia Traista identifică trei etape ale formării conștiinței naționale ucrainene în secolul al XIX-lea: faza academică, susținută de entuziasmul romantic general european pentru națiune, etapa lingvistică, marcată de cultivarea limbii literare, și, în fine, etapa politică, în care mișcarea națională e instituționalizată în partide și asociații civice.

Subcapitolul ce explică originea și evoluția etnonimelor „rusin” și „ucrainean” se încheie cu trimeri la actualitatea politică din România, în care se demonstrează cu argumente filologice lipsa rațiunii de a înregistra o asociație a rutenilor ca minoritate distinctă.

Partea aplicată a lucrării e precedată de un excurs dedicat miturilor culturale și impactului acestora asupra consolidării identității naționale. Înainte de a trece la o analiză a miturilor moderne și a instrumentalizării lor politice, autorul oferă o trecere în revistă a panteonului slav, cu accent pe demonologia extrem de complexă, care încă infuzează mentalul colectiv ucrainean, folclorul și literatura cultă, mult după adoptarea creștinismului. Nucleul capitolului constă în analiza transformării mitice a două personalități centrale din istoria Ucrainei: poetul național Taras Șevcenko și liderul naționalistilor ucraineni Stepan Bandera, ucis în 1959 de agenți KGB. Mihai Hafia Traista pleacă de la premisele formulate de cercetătorul contemporan Ruslan Cilibi, care susține că miturile de consolidare a identității ucrainene se bazează pe opoziția binară noi-ceilalți, în care elementul de contrast este reprezentat de ruși. Pornind de aici, Traista plasează formarea identității naționale ucrainene în contextul mai larg al Europei Centrale și de Est, unde decelează miturile legate de începutul declinului, constituite în jurul unei date istorice cu încărcătură emoțională negativă, drept mituri fondatoare ale națiunii. După ce explică pe scurt semnificația bătăliei de la Mohács și a celei de la Muntele Alb, în urma cărora teritoriile maghiare și cele cehe au fost dezmembrate, autorul identifică, prin analogie, Tratatul de la Pereiaslav, semnat între cazacii zaporojeni, conduși de Bohdan Hmelnytskyi, și reprezentanții țarului Aleksei I al Rusiei, drept momentul decisiv care catalizează consolidarea identității ucrainene prin poziționarea ca victimă a unei agresiuni străine și prin canalizarea forțelor colective în direcția eliberării și emancipării naționale. Evoluția istorică a procesului de transformare mitică a figurii lui Taras Șevcenko – de la zvonurile referitoare la cuțitele din mormântul său, legendă apărută imediat după moartea sa și menită să-i consolideze imaginea de luptător pentru eliberarea țărânimii iobage, și cultul creat în jurul poetului național prin pelerinaje, monumente și alte semne ale pietății populare, până la propunerile de canonizare ale celui considerat „apostolul neamului ucrainean” – sunt prezentate amănunțit și critic, cu trimeri la viața politică din Ucraina actuală, în care figura lui Șevcenko se află la intersecția unor tendințe antagonice, naționaliste și pro-europene. De asemenea, subcapitolul dedicat lui Stepan Bandera, bogat în detalii biobibliografice, conturează un portret nuanțat al acestei personalități controversate, devenite simbol al mișcării de eliberare națională, care polarizează în prezent societatea ucraineană. Capitolul consacrat miturilor culturale se încheie cu analiza a trei mituri contrare emancipării naționale ucrainene, create în

spațiul rus pentru a susține ideea unității dintre cele două popoare slave și totodată supremația Moscovei: mitul poporului comun rus, mitul „fratelui mai mare” și mitul „cele de-a treia Rome”. Subcapitolul despre mitul „fratelui mai mare” conține ample citate și numeroase referințe la autori ucraineni (scriitorii Iurii Andruhovyci, Anastasia Dmytruk, sociologul Volodymyr Paniotto) și ruși (Vladimir Maiakovski, Evgheni Kiseliiov, Vladimir și Oleg Presniakov), prin care este pusă în evidență animozitatea dintre cele două popoare, accentuat în ultimii ani și culminând în mișcarea Euromaidan. În sfârșit, subcapitolul „Mitul noii Rome ruse” oferă o privire de ansamblu asupra evoluției mesianismului rus și a instrumentalizării politice a credinței ortodoxe în slujba imperialismului și a autocrației statului moscovit.

Următorul capitol investighează etimologic apariția, semnificația și mutațiile semantice suferite de pseudoetnonimele *moskal*, *kațap* (termeni peiorativi folosiți de ucraineni pentru a-i desemna pe ruși) și *hahol* (termen depreciativ folosit de ruși pentru a se referi la ucraineni) precum și denumirile cu substrat propagandistic derivate de la nume proprii (*mazești*, *petliuriști*, *banderiști*) și porecla umoristic-peiorativă *saloidi* / *slăninari* sau mîncători de slănină, acordată de ruși ucrainenilor.

Analizele imagologice propriu-zise aplicate pe text sunt structurate în capitole ce urmăresc imaginea rusului / moscalului în diferite straturi ale culturii ucrainene (de la folclor, proverbe și anecdote, până la literatura cultă de sec. al XIX-lea și contemporană). Astfel se concretizează cele două direcții de cercetare anunțate încă din introducere: imagologia folclorică și imagologia artistică. Capitolul ce vizează primul aspect este divizat în cinci subcapitole ce investighează ocurența etno-stereotipurilor rușilor în diferite arii ale culturii populare. Primul subcapitol se ocupă cu un gen dramatic anonim, format la intersecția dintre vicleim și drama școlară, apărută în sec. al XVII-lea sub influență occidentală. Subiectul tradițional legat de nașterea lui Hristos este extins prin scenete care reflectă

viața țăranimii ucrainene și conflictele sociale specifice epocii. În aceste texte sunt urmărite etno-stereotipurile, în cadrul cărora moscalul ocupă o poziție ambiguă, figurând uneori ca șarlatan și hoț, împrumutând însă adeseori trăsături neutre sau chiar pozitive – fapt explicat de Mihai Hafia Traista pe de o parte, prin amenințarea cenzurii țariste, pe de altă parte, prin echivalarea moscalului cu un simplu soldat țarist care ar fi putut fi de orice etnie, inclusiv ucraineană. Dat fiind că acest gen dramatic evoluat din drama școlară stă la baza dramaturgiei ucrainene a secolului al XIX-lea, autorul aduce în discuție și texte culte, cum ar fi cele semnate de Metrofan Dovhalevskyi, în care identifică o imagine mai degrabă pozitivă a moscalilor ca apărători ai iobagilor ucraineni împotriva nobililor polonezi. Următorul subcapitol investighează imaginea moscalului în legende și poveștile populare ucrainene, lărgind lista pseudo-etnonimelor cu încă doi termeni mai rar întâlniți – *lapotniki* (cei care împletesc încălțăminte din scoarța copacilor) și *kyslopuzy* (burtoși) – și constatând aceeași ambiguitate prezentă în textele dramatice provenite din vicleim: conotații preponderent neutre/ pozitive, atunci când este vorba despre moscalul-soldat și negative în cazul identificării moscalilor cu ruși. Analiza paremiologică a etno-stereotipului moscalului pornește de la o operă de ficțiune din

perioada de pionierat a literaturii ucrainene, și anume comedia *Moscalul vrăjitor* (1819) de Ivan Kotliarevskyi, care aduce în prim-plan o lume dihotomică, polarizată între înțelepciunea și puritatea morală autohtonă (ucraineană) și viclenia și agresivitatea moscalilor. Opera lui Kotliarevskyi este considerată de Traista exemplară pentru o investigație paremiologică, având în vedere că acest autor a avut preocupări de etnograf și folclorist, a alcătuit o antologie de proverbe și zicători ucrainene și a inserat în piesele sale astfel de aforisme populare. Subcapitolul menționează în continuare lucrarea fundamentală a lui Matvii Nomys, *Zicători și proverbe ucrainene*, cenzurată atât de autoritățile țariste, cât și de cele sovietice, și întreprinde pe baza acesteia o clasificare tematică a proverbelor despre moscali. Concluzia la care ajunge Mihai Hafia Traista este că nesiguranța identitară prezentă în mentalul colectiv ucrainean din pricina numeroaselor întreruperi ale procesului de creare a națiunii favorizează, prin nevoia de delimitare etnică, stereotipizarea negativă a rușilor. Subcapitolul dedicat cântecelor populare și dumelor ucrainene (poeme epice populare care narează fapte din trecutul Ucrainei) relevă contextul istoric în care se cristalizează imaginea negativă a moscalului și face o paralelă cu unele balade populare românești în care se regăsesc aceleași stereotipuri. În fine, ultimul subcapitol din partea consacrată imagologiei folclorice analizează comicul popular în dinamica sa istorică, reflectată în anecdote. În acest gen folcloric ucrainean, anecdotele etnice despre moscali/kațapi, unde aceștia sunt văzuți ca oameni lacomi, bețivi și agresivi, ocupă un loc central și prezintă variații diacronice minime.

(Va urma)

Maria IROD

MIHAI TRAISTA UCRAINENII ȘI RUȘII – ASPECTE IMAGOLOGICE

Tezaur literar (Literaturna skarbnyca)

POVEȘTI UCRAINESE

SĂMÂNȚA DE DOVLEAC

A fost odată într-un sat un prisăcar pe care-l chema Panko. De la cei șase stupi pe care-i avea lua atâta miere, cât să-i ajungă și lui, și vecinilor. Iar vecinii lui erau oameni harnici. În partea dreaptă, locuia ciobanul Gyrlyga, iar de la oile pe care le avea, lâna și carnea le schimba pe miere, pe pește, pe sare și pâine și avea cu ce trăi. În partea stângă, îl avea vecin pe căruțașul Vusan. Acesta avea o pereche de boi plăvani cu coarne rășfrânte și pleca cu ei în Crimeea după sare și pește, apoi schimba sarea și peștele pe miere, pe pâine, pe lâna și carne. Și uite-așa trăiau ei, muncind în bună înțelegere, ajutându-se unul pe altul, dar și pe alți oameni din sat.

Dar începu să-i pizmuiască răul boier Kryvțiuk. În toiu iernii, s-a dus pe furiș, a ridicat capacele stupilor lui Panko și albinele au degerat. Asupra oilor lui Gyrlyga a asmuțit câinii. Boii lui Vusan i-a otrăvit în drum spre Crimeea.

Prisăcarul, ciobanul și căruțașul au ajuns săraci lipiți pământului, iar copiii lor, cerșetori. Boierul Kryvțiuk nu mai putea de bucurie!

Dar într-o zi, dinspre râul Orel, a venit la Panko cu chiu, cu vai o barză, care avea o aripă rănită. Panko a încălzit-o și i-a pus pe rană propolis. A tăiat ultimul dovleac din grădină, l-a fiert și a hrănit pasărea până s-a vindecat. Vusan i-a adus ultimul pește uscat pe care-l mai avea, iar Gyrlyga a învelit-o cu o blană caldă de oaie.

Când au mâncat și ultima sămânță de dovleac, a so-sit primăvara. Barza și-a luat zborul spre ai săi, iar la despărțire, i-a dat lui Panko o sămânță de dovleac. Dar aceea sămânță nu era albă ca toate semințele de dovleac, ci albastră. Toți au înțeles că e o sămânță neobișnuită.

Panko a semănat aceea sămânță lângă casă, și chiar în aceea zi, ea a răsărit. A doua zi pe vrej au apărut trei flori, iar a treia zi, erau de-acum trei dovleci. N-a trecut nici o săptămână și dovlecii au crescut. Unul s-a făcut cât un castron, al doilea, cât o ladă, iar al treilea – mare cât casa. Tot satul se minuna și se mira de dovlecii lui Panko.

Când tăie Panko dovleacul cel mic, dinăuntru își luă zborul un mare roi de albine și umplu cei șase stupi. Și-ndată se răspândi în sat miros de miere.

Panko tăie și dovleacul mijlociu, iar din el ieși o turmă de oi și, behăind, s-au dus în ograda lui Gyrlyga.

La urmă, sparse Panko și dovleacul cel mare. Și ce să vezi? Pe dată a apărut o pereche de boi plăvani cu coarne rășfrânte, care rumegau liniștiți, iar apoi s-au dus în curtea lui Vusan.

Cele trei familii începură iarăși s-o ducă bine, munceau, se înțelegeau bine, se ajutau între ele și-i ajutau și pe oamenii din sat, mulțumindu-i berzei.

Iar pe boierul Kryvțiuk pizma începu iarăși să-l roadă atât de tare, încât îl încărunți. S-a dus el într-o zi pe malul râului Orel, pândi barza, trase în ea cu pușca și o răni, dar se prefăcu că a găsit-o rănită și vrea s-o vindece. Dar barza își luă zborul și-i dăruie și lui o sămânță de dovleac. Și nu era aceea sămânță albă, cum e de obicei, ci aurie.

Tare se mai bucură boierul Kryvțiuk, gândindu-se că din aceea sămânță o să crească ceva de aur. A semănat-o lângă palatul lui, iar a doua zi sămânța a răsărit, iar pe vrej erau trei flori. După trei zile, au apărut trei dovleci, care până la sfârșitul săptămânii au și crescut: unul cât un castron, al doilea, cât o ladă, iar al treilea – cât casa.

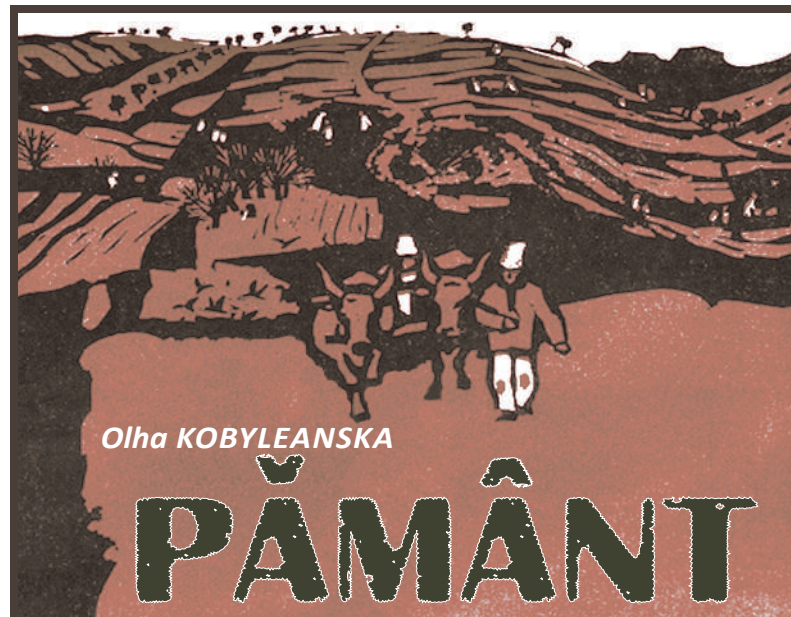
Nu mai putea de bucurie și nerăbdare boierul Kryvțiuk. Sparse dovleacul cel mic – din el zbură un nor de lăcuste; lăcustele i-au mâncat toată recolta din câmp și-apoi au zburat încotrova.

Boierul Kryvțiuk se cam pierdu, dar tăie și dovleacul mijlociu, iar de acolo ieși o haită de lupi, iar lupii i-au mâncat toate vitele și după aceea au plecat.

Boierul s-a speriat foarte tare, dar s-a gândit să taie și dovleacul cel mare. Iar din acel dovleac au ieșit un urs și ursoaica lui. Și unde nu s-au pus pe mormăit și s-au repezit la boier. Iar boierul a rupt-o la fugă. După boier au fugit boieroica și copiii lor. Și pe toți îi urmăreau urșii. Dar nu s-a aflat nici până-n ziua de azi, dacă i-au prins ori ba.

Iar prisăcarul Panko, ciobanul Gyrlyga, căruțașul Vusan și toți sătenii au dus o viață din ce în ce mai bună, în muncă și înțelegere. Iar de boierul cel rău nici n-au mai vrut să audă.

Traducere din limba ucraineană
de **Corneliu IROD**

(Continuare din nr. 34)

După o clipă lungă de tăcere, în care Ivonika sorbi din ploscă – plosca era din lut, în formă de colac, și-ai fi zis că ține un colac în mână – continuă:

– Eu unul nici nu pot să mă gândesc la odihnă! La primăvară, Myhailo se duce la recrutare, și-apoi... parcă pentru multă vreme o să-mi mai lase acasă?... Câteva luni, că vine toamna și o să-l cheme. Atunci o să trebuiască să muncesc și pentru el. Mi-e groază să mă gândesc c-o să rămân fără el.

– Păi, dumneata nu poți să-l scapi de armată? – întrebă șoptit Dokia.

– O să fac tot ce-mi stă în putință¹.

– Dar boierul? – întrebă² Dokia și mai încet, arătând din cap spre încăperile conacului. – Doar ține tare mult și la tine, și la băiat. Și te-aajutat de multe ori la nevoie. Mereu te lau-

dă. „Nimeni din sat, zice, nu-i atât de cumsecade și de muncitor ca Ivonika!” Acum, oare, nu te-ar putea ajuta?

– Am vorbit cu dânsul! – șopti Ivonika ceva mai tare³. – Zice că băiatul nu poate scăpa de armată. Că eu mai am un fecior mai mic, că noi doi suntem sănătoși și tocmai de asta n-o să-l scutească pe Myhailo. „Nici nu încerca nimic, – zicea el, – nu azvârli creșterii de pomană, că până la urmă tot o să-ți-l ia!” Și-a adăugat „Cei trei ani o să-i arate băiatului lumea și o să-i fie de învățătură, o să-i prindă bine, n-o să-i strice, n-avea grijă!” Vezi, a spus și el ceea ce se spune de obicei. Poate că are dreptate: vorba ceea, trebuie să-i dai Cezarului ce-i al Cezarului⁴! Dar sunt mii și mii de soldați în lumea asta, Dokiiko, de ce trebuie să-mi-l ia și pe băiatul meu? De ce trebuie să-mi pierd și eu copilul?... la te uită la el, joacă...

Își opri privirea asupra flăcăului care juca, și glasul i se frânse.

– Joacă. Atâta bucurie are și el! – zise Dokia, apoi murmură și ea cu amărăciune: – De ce trebuie să se ducă și el?

– Mi-aș da și sângele din mine, numai să nu se ducă! – urmă Ivonika. – Gândește-te numai, Dokiiko... trei ani de zile! Trei ani de zile să rămân fără el, mâna mea dreaptă. Trei ani de zile să lucrez pământul fără el, să semăn fără el, să strâng grânele fără el! Să îngrijesc de albine fără el, iar vitele... îți închipui cumva că vitele n-au să simtă? Asta s-o crezimatele⁵! Eu n-o să le pot țesăla în fiecare⁶ zi, așa ca el, că ele cunosc glasul lui tânăr mai bine decât pe-al meu! Când mă gândesc la toate astea, – iar eu zi și noapte nu mă gândesc decât la asta, – simt că mi se strânge inima și mi se întunecă înaintea ochilor de durere!

– Păi fă ceva, bădiță! – spuse Dokia cu hotărâre, privind cu luare-aminte în jur.

– Uite cum vreau să fac... – zise el. – Am trei sute de coroane. Numai Dumnezeu știe cum am strâns banii ăștia. Creștar lângă creștar... an de an... ba din grâne, ba din miere... ba am mai vândut din vite... Trag nădejde să-mi răscumpăr feciorul cu ei! – adăugă Ivonika în taină, aplecându-se spre Dokia. – I-am adunat cu sudoare, poate că o să-mi aducă noroc. Am să-i dau bucuroși cui o trebui. Ba aș da și mai mult. Aș vinde și perechea mea de boi roșcovani⁷.

– Boii cei roșcovani, frumoși?! – strigă Dokia, cu mirare și parcă speriată. – Să nu faci una ca asta. Mare păcat!

– De ce? – se împotrivi el. – Aș face-o cu dragă inimă, numai să știu că Myhailo rămâne acasă. Dacă vom⁸ trăi și vom fi sănătoși, ne luăm noi alții. Să am eu mâinile lui tinere, restul e nimica toată. Mâinile, Dokiiko, mâinile sunt avuția noastră, bunăstarea noastră, comoara noastră!

– Eh, atunci fă ceva, cumetre! Caută pe cineva care le învărte pe toate, iar dumneata⁹ pregătește banii.

– Am să mă duc la un cunoscut ovrei¹⁰ de-al meu din C.

– Cumetre, n-o să iasă rău? – se temu Dokia.

– De ce să iasă rău? Să zică oamenii ce-or zice, dar ăsta poate orice. El intră peste tot, vorbește cu oricine, știe să vorbească și cu boierii, cunoaște legile, pe când noi?... Chiar dacă spunem ceva, nimeni nu ne ia în seamă. Noi nu suntem în stare de nimic. Noi ne închinăm în fața boierilor, le pupăm mâinile pe amândouă părțile, iar dacă spunem ceva, tot „țărănește” sună. Nimeni nu ne ascultă. Dacă boierul strigă odată la noi, – continuă el, – noi, gata... tremurăm... dăm înapoi. Am simțit toate astea pe pielea mea și știu că, altfel nu-i chip, nu se poate. În schimb, ia strigă la ovrei¹¹, că îți râde în nas. Și boierului îi râde în nas, se dă pe lângă el și-atâtea îi îndrugă, că boierul îi întinde și mâna până la urmă.

¹Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *O să fac și eu tot ce s-o putea*

²Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *roști*

³Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *spuse Ivonika într-o șoaptă ceva mai răsunătoare*

⁴Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *împăratului ce i se cuvine*

⁵Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *s-o crezi tu*

⁶Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *fiece*

⁷Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *Aș vinde și boii cei roșcovani*

⁸Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *om*

⁹Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *tu*

¹⁰Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *la cineva, uncunoscut de-al meu*

¹¹Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – *el*

– Ei sunt deștepți, se pricep la toate! – spuse Dokia cu importanță.

– Vai, ei pot orice! Eu știu că pot!

– Pot orice, bade! Uită-te numai cum se bagă peste tot! Cum se îndeasă la pământ! Deunăzi, mă duc eu în satul vecin, iar acolo în acea curte, în curte mare boierească, s-a și instalat un ovrei. Mai demult, în acea curte erau flori și Dumnezeu mai știe ce creștea, iar acum pe iarba verde se usucă zdrențe ovreiești. Bătu-i-ar Dumnezeu! (mi-am zis eu). Voi mai lipseați aici... Așa e, ei știu să se bage peste tot, ei pot orice...¹²

– De aia vreau să mă duc la Bunea din Cernăuți¹³, îl știi¹⁴, să facă el ce s-o putea. Și trag nădejde că Myhailo o să rămână acasă. A spus boierul că n-o să ajute la nimic, dar eu tot vreau să încerc. Măcar¹⁵ să fiu cu sufletul împăcat.

Tăcu o clipă, lăsându-și capul mic în piept, de parcă s-ar fi gândit la ceva, dar deodată ridică fruntea, săltă în sus plosca cu rachiu și strigă cu ochii scânteietori:

– Și pe urmă, cumătră, pe urmă o să-i fac lui Myhailo o nuntă, cum nici nu s-a văzut la noi în sat! O să cumpăr pâine și jimble de la Cernăuți¹⁶. O s-amestec toată mierea mea cu rachiu, numai mied o să dau de băut. O să tai o vacă, o s-aduc lăutari din Glinița. O săp-tămână încheiată să cânte. Zece ani în șir să-și aducă aminte oamenii ce nuntă a făcut Ivonika pentru Myhailo al lui.

– Uh! – chiui el cu o veselie fără margini, apoi sări sprinten ca un flăcău de pe laviță și trânti plosca de pământ, de săriră numai cioburi; toți cei prinși în joc se opriră locului înmărmuriți. În clipa următoare o prinse pe Dokia de mână și intră în joc.

Începură jocul cu mișcări domoale și pași ușori. Ba la dreapta, ba la stânga, ba la dreapta, ba la stânga. Apoi, pașii călcau din ce în ce mai mărunț și mai iute, din ce în ce mai aprins și mai sălbaticși, deodată, parcă își ieșiră amândoi din minți... parcă se rotea în loc un vârtej... Tineretul nu se lăsă nici el mai prejos... Stârniți de jocul celor vârstnici și de strigăturile lor furtunoase de nuntă, fetele și flăcăii jucau cu și mai multă

înfrigurare, decât până atunci. Broboadele și panglicile fluturau prin aer. Pletele fâlăiau pe umeri și puterea nestăvilită a bucuriei descătușate se dezlănțui în toată voia. Răsunau chiote prelungi... Picioarele băteau pământul, iar țambalul și scripca dădeau și ele glas veseliei din când în când, cu gemetele lor monotone... Râdeau și plângeau totodată.

Anna stătea iarăși în colțul ei. Privea ca și mai înainte la vârtejul jocului, urmărind pe cineva anume. Fața ei gravă, oacheșă, parcă îngălbenise din pricina umbrei care cădea pe ea, iar ochii îi ardeau de o tristețe nestăvilită...

Deodată se dezmetici.

El lăsase fata cu care juca, o privi lung și se îndreptă spre ea... Anna simți cum îi năvălește tot sângele în obraz și cum îi fuge pământul de sub picioare.

– Hai, Anno, să jucăm! – spuse flăcăul sfios și îi întinse mâna. Fata întinse mâinile spre el, dar în aceeași clipă muzica amuți. O strună plesni cu un geamăt strident și totul se opri.

– Leag-o, mă... și cântă!– strigă bătrânul Petro, care se zăpăcise din pricina jocului și nu voia să se mai oprească.

– Gata, ajunge! – se auzi un glas.

– Cui i-ajunge, n-are decât să iasă afară! – strigă el.

Dar mai erau și alții cărora le era de ajuns... Struna nu se lăsa nici ea prea lesne înnodată, iar Dokia, care de îndată ce se curmase jocul se așezase din nou pe laviță, se ridică în picioare. Dreaptă și mândră ca o regină, veni în mijlocul tuturor și îi pofți la ea acasă. Jucaseră destul aici. Doar nu erau la ei acasă și nici la horă. Era timpul să plece. Încăperea se întunecase de atâta învârtelare. Osteniseră, era timpul să pornească mai departe...

Două mâini se despărțiră fără să se atingă. Bătrânul Ivonika veni și-și luă feciorul de braț. Anna rămase locului singură.

După câteva clipe, liniștea se înstăpâni în casă. Lampa ardea ca și mai înainte, iar prin colțuri se ascundea întunericul.

Anna ședea în genunchi lângă patul ei, sub crucea atârnată pe perete – o cruce înnegrită de lemn, cu Mântuitorul răstignit pe ea – și se ruga. Mâinile ei cu degetele zgârcite stăteau înlănțuite deasupra capului, fața și-o îngropase în perne. Se ruga în tăcere...

Noaptea pâdea la fereastră cu ochii ei mari și adânci, întunericul din ce în ce mai des¹⁷ se apropia de fată încet, pe nesimțite...

(Va urma)

Adaptare de **Natalia BURDUJA**

Ilustrații de **Serhii ADAMOVCYI**

¹²Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *acest fragment lipsește*

¹³Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *el*

¹⁴Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *lipsește fraza*

¹⁵Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *Barem*

¹⁶Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *oras*

¹⁷Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuc – *îndesit*

(Continuare din nr. 34)

6

Ne-am văzut, privirile noastre s-au întâlnit,
Am văzut-o și am aflat,
Nu mi-a vorbit, dar mi-a răspuns.
Mii de graiuri sunt și de semne
Pe care noi le înțelegem și le vedem,
Dar de nimeni tâlcuite,
Scânteii de gând fără voie,
Pornite din inimă,
Alcătuind un fel de limbă ascunsă
Și pătrunzătoare,
Legături de lanț aprins,
Care fără de știre leagă sufletele tinere;
Metal fulgerat, neștiind cum slujește de călăuză
La o văpaie, care înghite orice fel de altă simțire.
Am văzut-o și-am oftat, plângând ades în tăcere,
Stând fără voie în margine de neîndrăzneală,
Până ce am fost cunoscut de ea
Și puteam din când în când vorbi
Împreună, fără a trezi bănuiele.
Atunci, numai atunci am dorit
Și m-am hotărât să-i spun;
Dar, slabe și tremurânde, cuvintele
Mureau pe buzele mele.
Până într-o zi – în sfârșit – la un joc,
O trecere de vreme, proastă și nebagată în seamă;
În acel joc – i-am și uitat numele –
Și nu știu prin ce întâmplare
Am izbutit să joc cu ea:
Puțin îmi păsa de câștig sau pierd,
Era de-ajuns pentru mine că pot
S-o aud și, oh, s-o și văd,
Ființa pe care eu am iubit-o
Mai mult decât pe oricine,
O urmăream precum un străjer
(Pot oare ochii păzi prin întuneric mai bine?)
Și observasem că era
Cam gânditoare și nu lua seama
La joc și că nici ei nu-i păsa
De pierde sau câștigă; dar, cu toate acestea,

George Gordon **BYRON**

MAZEPA

Dansa ore întregi, de parcă ar fi fost
Legată cu lanțuri locului,
Însă nu era patima dansului.
Atunci mă fulgeră acolo un gând,
Chiar ca o văpaie,
Căci era ceva în fața ei,
Care-mi șopti să nu deznădăduiesc
Și îndată i-am vorbit, cuvintele mele
Nu însemnau nimic, nu aveau
Nicio pătrundere,
Dar ea le ascultă. Și-a fost destul:
Cine ascultă o dată va mai asculta;
Inima-i, fii sigur, nu-i de gheață,
Și odată refuzat alergi la ea din nou.

7

Am iubit-o și am fost la rândul meu iubit –
Se spune, sire, că măria-ta nicicând
N-ai cunoscut aceste dulci slăbiciuni; dacă-i așa,
Voi scurta povestea bucuriilor
și a mâhnirilor mele,
Căci ți-ar părea zadarnic,
Dar oamenii nu-s născuți spre a domni
Asupra patimilor lor sau, ca măria-ta,
Asupra lor înșiși și a noroadelor totodată.
Eu sunt – sau mai bine-zis –

am fost un prinț,

Am poruncit la mii de oameni,

am putut să-i duc

În calea primejdiei și a războaielor;
Dar asupră-mi nicicând n-am putut
Să am acea putere. Dar să termin:
Am iubit și-am fost iubit la răndu-mi;
Într-adevăr, aceasta-i o soartă nenorocită,
Când ajungi în vârful ei, sfârșești în durere.
Ne-ntâlneam pe-ascuns, și ceasul

Achille Devéria. *Mazepa și Tereza*. Franța, sec. XIX

(Continuare din nr. 33)

Scena II

Sală de banchet

Sunt prezenți prințul, Olha, Anna, Maria, Baronul, Petrasius și Marcello

Baronul: Prințe, acesta este singurul meu fiu – Petrasius. Iute ca și mine. Prin venele noastre curge sângele stepei. Deci după moartea mea, va primi toate moșiile și stema baronului sub formă de dragon.
(*Petrasius se înclină.*)

Baronul: Și acesta este prietenul lui, contele Marcello. Fiul unui nobil italian, prietenul meu.
(*Toată lumea răspunde la plecăciunea lui Marcello.*)

Baronul: Acești tineri nu au mai fost niciodată pe pământurile voastre, așa că i-am luat cu mine într-o campanie. Să vadă lumea și să cunoască viața.

Prințul: Gândești bine, Mikloș! Așa și trebuie, iar aceasta este soția mea dragă, Olha!
(*Oaspeții o salută.*)

Prințul: Aceasta este fiica noastră cea mai mare, Anna, iar ea este Maria, fiica noastră mai mică.
(*Oaspeții le salută.*)

Prințul: Ei bine, hai să ne așezăm la masă, că voi veniți de la drum!

Baronul: Mai întâi aș vrea să discutăm despre problema pentru care am venit, pentru că este fierbinte ca o mămăligă din colibele ciobanilor și îți arde buzele. Iar pe urmă o să petrecem, fără grabă, și o să-ți laudăm bucătăresele.

Prințul:Bine! În timp ce fetele mele vor arată oaspeților castelul, noi vom discuta aici, singuri.
(*Le face semn celorlaltă să iasă.*)

Prințul: Deci, dragul meu baron, ce te-a adus la marginea statului maghiar, la străvechiul nostru castel?

Baronul: Dragul meu prinț, știi și tu prin ce trece regatul nostru. Numai necazuri și tristețe! Se pare că Ungaria nu a cunoscut niciodată atâtea dezastre. Războiul cu Veneția durează de ani de zile. O revoltă continuă în Bosnia. Pseudo-regele, acest impostor Carl vrea cu nerăbdare tronul și continuă să țeasă intrigi murdare. De aceea gloriosul nostru rege Sigismund caută o mână prietenoasă oriunde este posibil. Ne-am aliat deja cu Ordinul Teutonic și cu prințul lituanian Vitold.
(*Prințul se înfioară.*)

Baronul: Ambasadorii lui sunt pe cale să sosească. Trebuie să-i întâlnesc și să-i duc în siguranță în capitala Ungariei. Stăpânul nostru a cerut să-i primesc pe oaspeți pe teritoriile tale, deoarece vor coborî din munții polonezi.

Prințul:Oare regele Iahailo-Vladislav, conducătorul Poloniei, va permite să treacă prin Polonia această ambasadă a lituanienilor? El și Vitold parcă erau certați la cuțite.

Baronul: O, da! Nu-i place Vitold. În plus, Vladislav al Poloniei visează și el să urce pe tronul Ungariei. Prin urmare, solia lui Vitold este deghizată în negustori ambulanți care călătoresc din Polonia în Dalmația.
(*Prințul se înfioară pentru a doua oară.*)

Baronul: Dar ce-i cu tine, prințe? Te-ai făcut palid pentru a doua oară!

Prințul: Îmi dai cupa, dacă te rog frumos?
(*Baronul îi întinde cupa, prințul o golește dintr-o singură suflare.*)

Prințul: În această dimineață, paza mea a găsit niște negustori tăiați care veneau din ținutul polonez.

Baronul: (*așezându-se*): Doamne ferește! Cum este posibil asemenea lucru?

Prințul: Nu știu! Nu este prima dată!

Baronul (*își toarnă și bea*): Nici nu vreau să aud așa ceva! Asta înseamnă trădare!
(*Prințul tace.*)

Baronul: De ce taci? Acestea sunt pământurile tale, nu-i așa?

Prințul: Nu pot fi responsabil pentru pădurile neumblate care se întind pe sute de mile.

Baronul: Nu! Asta e mâna ta, Koriatovyci! La urma urmei, Vitold este dușmanul tău de moarte, nu-i așa?

Prințul: O, da, mi-a luat Podolia și m-a făcut prizonier. Dar să-i răsplătească Cerul pentru tot! Jur pe copiii mei, că nu sunt implicat în această crimă. Uite îmi fac semnul crucii!

Baronul: Regele te-a încălzit la sânul lui, ți-a dat moșia, ți-a salvat viața și cinstea, iar tu așa-i mulțumești, prințe?

Prințul: Poate niște ucigași din Polonia au făcut-o?

Baronul: Polonezii i-ar fi ucis la ei acasă. I-ar fi prins pe soli și i-ar fi torturat, până ar fi aflat toate planurile secrete ale prințului Vitold.

Prințul: Atunci cine i-a ucis?

Baronul: Acestea sunt domeniile tale. Tu să răspunzi.

Voievodul (*intră grăbit*): Avem vești, prințul meu!

Prințul: Spune mai repede! Nu am niciun secret față de acest oaspete.

Voievodul: În pădure am găsit un rănit care a scăpat cu viață din jaful sângeros.

Baronul (*cu speranță-n glas*): Este un cavaler?

Voievodul: Nu, un soldat. A pierdut mult sânge, era complet epuizat bietul om, abia a vorbit.

Prințul: A spus ceva?

Voievodul: Vorbea lituaniană. A jurat că însuși prințul rus atacase ceata de negustori.

Prințul: O, Dumnezeuule milostiv! Minciuna asta este de nesuportat! Am stat în castel, în toate aceste zile. Tot Mukacevo știe.

Baronul: Puteai să o faci noaptea, când toți oamenii cinstiți dorm.

Prințul: E prea de tot, domnule! Vorbești prostii!

Baronul: Nu m-ar mira, dacă ultimul martor moare brusc, fără să depună mărturie.

Voievod: A și murit deja – în brațele mele.

Baronul: Ha, ha! Asta da comedie! Cum de nu vă bate ciuma?

Prințul: Cel mai bun martor este conștiința mea curată. Îți dau cuvântul meu de prinț că nu am făcut-o eu!

Baronul: Trebuie să-l anunț imediat pe rege. Poruncește să-mi pregătească caii!

(*Intră Olha, Anna, Maria, Petrasius si Marcello. Sunt toți veseli*)

Prințul: Rămâi măcar la prânz!

Baronul: Mulțumesc frumos! În această casă nu mă simt în siguranță! Mai bine voi lua prânzul pe drum.

Prințul: Ești nedrept! Dumnezeu îmi este martor!

Olha: Ce se întâmplă aici?

Petrasius: Tată, ce înseamnă asta! Pleci deja?

Baronul: Vești proaste! Trebuie să mă întorc imediat la Buda.

Petrasius: Ei bine, și cu noi cum rămâne?

Olha: Lăsați-i pe acești tineri drăguți să stea cu noi o vreme! La urma urmei, au făcut un drum atât de lung, numai în trei zile.

Maria (*către baron*): Stimate domn, avem atât de rar oaspeți!

Baronul: Într-adevăr, să rămână! (*Într-o parte.*) E mai bine pentru afaceri. Poate că adulmecă ceva. (*Către toți.*) Ei bine, la revedere, doamnă! Și vouă, domnișoarelor! M-am bucurat să vă cunosc. Vino, fiule, pentru un minut, trebuie să-ți spun ceva foarte important.
(*Ies.*)

Olha: Ei bine, acum vă poftesc pe toți la banchet! Bine ați venit!
(*Ies toți în afară de Koriatovyci care rămâne nemișcat.*)

Traducere din limba ucraineană de **Mihai Hafia TRAISTA**

Virgiliu RIȚCO și Ioan VINGA

EPOPEEA CAZACILOR TRANSDANUBIENI

(Dramă)

(Continuare din nr. 29)

Se face logodna. În curte și prin case, este mare forfotă. Fiecare are câte ceva de făcut. În cuptor, se coc colacii pentru logodnă. Vor fi ornați cu flori din aluat, iar două ouă sunt puse pe marginile colacului.

Mama: Iată, v-am adus colaci frumoși și gustoși, pentru a ne bucura împreună cu logodnicii de acest eveniment.

Starostele: Vă rog, cinstiți invitați, să luați din ceea ce ne-au pregătit gazdele noastre! Să petrecem, să cântăm, să dansăm, că este zi de bucurie pentru toți!

Uliana: Mă bucur foarte mult că ați venit la petrecerea noastră și aș vrea să vă dăruiesc fiecăruia câte un ștergar țesut de mine.

Mama: Acum, te rog, Mihăiță, să înfigi cele patru monede în pâinea aceasta de pe masă. Apoi, eu am s-o învelesc cu un batic, iar voi, dragii mamei, veți pune mâinile peste ea. Părinte, te rog să slujești așa cum se cuvine acest moment.

Preotul: Dragii mei credicioși, țineți mâinile așa pe pâine, iar eu le voi acoperi cu patrafirul și voi începe slujirea. Binecuvântat este Dumnezeuul nostru...

Tinerii: *după slujba de logodnă:* Mulțumim, Părinte!

Mihăiță: Dragă Uliana, te rog să primești acest dar, un batic frumos, din partea mea!

Uliana: Mulțumesc, dragă Mihăiță, și te rog și eu să primești această cămașă frumoasă din partea mea!

Starostele: Acum, să continuăm petrecerea cu voie bună!...

Nunta. În casa mirelui.

Flăcăi și fete împodobesc bradul și cântă:

*Bradule împodobit,
cu călină înroșit,
cu busuioc înverzit
și merișor preasfințit.*

Cavalerul de onoare: Am venit să răscumpărăm mireasa, că nu am mai găsit-o și am auzit că a fost răpită.Vă plătim, numai să ne spuneți unde este.

Druștele cântă:

*Mireasa nu-i acasă,
e dusă-n pădurea deasă
după frumoasa călină,
după roșie călină.
Din pădure va veni,
familia-și va întâlni.*

Cavalerul: Cât cereți să ne spuneți unde o vom putea găsi?

Druștele: Să vedem cât pui pe tavă!

Cavalerul pune 2 monede:

Cavalerul: E bine?

Druștele: Nici gând! E puțin!

Cavalerul pune 3 monede:

Cavalerul: E suficient?

Druștele: Dacă mai pui încă pe-atât, e bine!

Domnișoara de onoare o aduce pe mireasă: Iat-o pe Uliana cea frumoasă pe care ați reușit s-o răscumparați!

Acasă la mireasă. Domnișoarele de onoare, nașa, mirele gătesc mireasa.

Nașa: Ai să fii cea mai frumoasă mireasă!

Uliana: Ce mult îmi doream acest moment!
Domnișoara de onoare: Ei, acum ți s-a împlinit visul!
Mihăiță: Uliana, te încalț cu cei mai frumoși pantofi! Uite, uite, îți pun și bani în ei, să ai noroc pe unde vei umbla. Acum, lasă-mă să te încalț!
Nașa: Ce frumoasă vei fi cu această coroniță pe care ți-o voi așeza acum pe cap. Vei fi ca o prințesă! Am să-ți pun și floarea de mireasă în piept, apoi îți voi așeza voalul. Ești exact ca o prițesă, Uliana!
Cavalerii de onoare dansează, iar domnișoarele cântă:
Bate vântu-n uși mici,
iar măicuța nu-i aici.
Mama mea doarme în pat
Și de mine a uitat.

*Tinerii se pregătesc să meargă la Biserică.
Cer binecuvântarea părinților:*
Tinerii: Binecuvântați-ne! Iertați-ne, dragi părinți!
Părinții: Dumnezeu să vă binecuvânteze, să trăiți mult pe lume!...

*Interiorul Bisericii cu tot decorul ei bizantin.
Tinerii și nașii stau în fața preotului și așteaptă
oficierea slujbei de cununie.*

Costiantyn Trutovskyi. Răscumpărarea miresei

Preotul: Mihăiță, din dragoste și nesilit de nimeni iei în căsătorie pe Uliana?
Mihăiță: Da!
Preotul: Uliana, din dragoste și nesilită de nimeni iei în căsătorie pe Mihăiță?
Uliana: Da!
*Preotul binecuvântează verighetele și are loc schimbul de verighete între tineri.
Preotul le pune cununile pe cap, apoi începe troparul Isaie, dănuiește.*
Preotul: Dragii mei, cununia pe care ați încheiat-o astăzi, în fața lui Dumnezeu, va fi o unire pentru toată viața. Să vă iubiți și să vă ajutați unul pe altul și la bine, și la rău. Să trăiți fericiți cu copiii și nepoții până la adânci bătrâneți!
*Toată lumea cântă: Mulți ani trăiască!
Într-o curte mare și curată, cu multe rânduri de mese întinse, pe care se află bucate alese de nuntă pentru oaspeți.
Se mănâncă. Se bea. Se cântă.
Se joacă. Se chiuie. Voie bună ca la nuntă.*
(Va urma)

Ivan NECIUI-LEVYTKYI
CONCEPȚIA DESPRE LUME LA POPORUL UCRAINEAN. SCHIȚĂ DE MITOLOGIE UCRAINEANĂ

(Continuare din nr. 34)

Tunetul și fulgerul, mai mult decât toate celelalte fenomene cerești, au atras atenția oamenilor în timpurile preistorice. Imaginea înfricoșătoare, teribilă a cerului și, în același timp, atât de magnifică, de binefăcătoare pentru pământ, a aprins imaginația oamenilor și a oferit un material bogat pentru mitologie. Înainte de toate, tunetul și fulgerul li se păreau oamenilor un război purtat în cer de un zeu sub chipul unui războinic.

Adunând toate informațiile referitoare la el, răspândite în colindele pline de elemente de mitologie, putem creiona astfel chipul zeului Tunet. El este de neam nobil și, cel mai adesea, se numește Ivan. Este un domnișor tânăr, frumos, mândru și curajos. Mâinile lui sunt ferecate cu fier, iar picioarele-i parcă ard în lumină de aur și argint. El se află în slujba unui hatman sau a unui rege polonez. Curtea Tunetului este îngrădită cu ziduri albe și cu porți de aramă. În mijlocul curții, se află un cort alb de mătase, în cort se află un scaun de aur, iar pe scaun stă prințul Ivan, se joacă, aruncând în sus trei mere de aur și își pregătește tolba. În jurul curții lui, stă un paznic și, văzându-i pe dușmani, începe să bată în poartă. Trezindu-se dimineată, Ivan a aprins trei lumânări: la lumina primei lumânări s-a spălat pe față, la lumina celei de-a doua s-a îmbrăcat, iar la lumina celei de-a treia lumânări și-a încălecat calul și a plecat în câmp. El are o tolba de aur și o sabie strălucitoare. Călărește un cal neobișnuit: acesta are o coamă de aur, care îl acoperă în întregime, are copite de argint, coada de mătase; urechile lui au ascultat veștile, ochii lui au numărat stelele, el a lovit în munte cu copitele lui de argint, ciopind o biserică cu trei ferestre. Mama îl petrece la război și nu îi cere să se repeadă în fruntea ostirii și nici să rămână în urma ei. Tânărului Ivan nu-i pasă de asta, iese cu calul în fața ostirii, taie cu sabia în urma ei, trage cu săgeți din tolba și calcă pământul păgân, pe turci, pe tătari.

El vrea să cucerească cu oștirea orașul Byrvy sau Byj a unui împărat Vorota. Ivan a năvălit cu oștirea asupra orașului, asupra turlei de aur, a zburat ca un șoim, a lăsat caii ca o ploaie mărunță, a făcut săbiile să strălucească precum soarele în nor și a bubuit cu săgețile ca tunetul în cer. Calul s-a lăsat sub el, coama de aur s-a prelins. El a făcut porțile din aur curat. Orașenii aleargă care-ncotro, își frâng mâinile și se sfătuiesc ce să-i ofere. I-au adus un vas cu monede de aur, el nici măcar nu s-a uitat la ele; i-au adus un cal împodobit, el nici măcar nu s-a uitat la el; i-au adus o tânără gătită frumos, el a privit-o, și-a scos căciula și le-a mulțumit. Întorcându-se acasă, el aduce trei băuturi: vin, miere dulce și rachiu spumos. Toți îi urează fericire; în grădina e multă verdeată, în casă e o nuntă veselă. Într-o astfel de imagine poetică teribilă apar tunetul și fulgerul.

Ivan însuși povestește despre sine, despre neamul său. În colinde se fac referiri clare la neamul său. Atunci când asupra lui au năvălit războinicii, în munți, el le răspunde la întrebări, spunând din ce neam vine: tatăl său e luna strălucitoare, mama – soarele luminos, sora lui e steaua cea strălucitoare,

fratele – șoimul sur. Șoimul sur reprezintă norul de ploaie, care, în mitologie, este reprezentat adesea ca o pasăre. Prințul Ivan, după cum se poate lesne observa, este zeul Hromovyk, zeul fulgerului și al tunetului. Nu există nimic mai simplu care să evoce un tablou de război, decât să te uiți spre cer în timp ce tună și fulgeră. Fulgerul seamănă cu săgețile de foc, care zboară din cer spre pământ. Poporul ucrainean crede că acele săgeți pătrund în pământ și se înalță de-acolo din nou peste șapte ani.

Groaznicul zgomot seamănă foarte mult cu detunătura

puștilor și al tunurilor. Zeul Tunet distruge orașul dușmanilor, adică norii cei negri. Prințesa care îi este adusă reprezintă soarele care, după ploaie, se ivește pe cer în toată splendoarea sa. Băuturile pe care Ivan le aduce cu sine reprezintă ploaia care începe după ce tunetul străpunge norul. După ploaie cresc diferite plante folositoare, iar Tunetul serbează nunta, deoarece imaginea străpungerii norului de către fulger este descrisă în vechea mitologie indiană ca o nuntă. Chiar și vechii arieni considerau tunetul drept un zeu-războinic, care

fertilizează zeița Nor; din nor se scurge pe pământ ploaia înviorătoare și rodnică.

În Vede, Indra, zeul Tunet, este descris ca un războinic cu arme de aur și aramă, iar fulgerul este numit suliță de aur. Învingătorul Indra distruge cu toiagul său grădinile lui Vritra, zeul cel rău al norilor și al frigului, care iarna construiește îngrădiri, închide în ele vacile cerești, adică norii de ploaie și ține acolo aurul, adică soarele. Indra străpunge stâncile cerești, norii, varsă apa pe pământ și face soarele să strălucească pe cer. El se luptă veșnic cu Vritra, deoarece Vritra se ridică și își adună forțele după fiecare victorie a lui Indra. Ajutoarele lui Indra în această luptă sunt Maruți, vânturile care, în colinde, par a fi paznicii curții lui Ivan și ai oștirilor sale groaznice. Indra mai este numit aducător de hrană, la fel ca Ivan-Tunetul, aduce cu sine acasă trei băuturi, precum Ilie Prorocul, care, luând locul Tunetului în imaginația oamenilor, duce pe cer colaci, adică dă pământului forța de a rodi. Grecesul Jupiter este, de asemenea, înarmat cu săgeți. În Edda scandinavă, Odin este descris având o suliță strălucitoare și dușmanii săi, asupra cărora își îndreaptă sulița, nu vor scăpa de moarte. Odin are un coif de aur, o armură strălucitoare, un cal cu opt picioare. El zboară vijelios pe cer, iar după el aleargă o oștire amenințătoare. Tunetul este zgomotul scos de armele sale, iar fulgerul reprezintă scânteile ce apar când săbiile se lovesc. Idolul vechi slav Sviatovyd din Arcona avea cu sine o sabie puternică. Pentru a-l venera, era reținut în Arcona de 300 de soldați înarmați. Idolul Ruevit avea în jurul său șapte săbii, iar pe a opta o ținea în mâna dreaptă. În Belarus s-a păstrat o legendă despre Perun, conform căreia el ținea în mâna stângă săgețile, iar în mâna dreaptă tolba. În prezent, în Ucraina, Ivan-Tunetul apare într-o formă creștinizată. Oamenii spun că, atunci când tună, Dumnezeu duce colacii, umblând pe cer, iar dracul zboară sub cer și se strâmbă, imitându-l cum merge cu zgomot prin nori. Iar Dumnezeu se supără și aruncă spre el un fulger ca o săgeată. Când se pregătește de ploaie, dracii știu și se adăpostesc din timp în pădure, ascunzându-se acolo ca niște vârtejuri unul după altul.

Dracii se ascund sub copac, în scorburi, sub animale, chiar și sub om. Și nimeni nu găsește vreun drac mort, deoarece el se prelinge ca o smoală, iar smoala intră în pământ. Omului ucis Dumnezeu îi dăruiește mântuirea sufletului. În imaginația populară, acel drac reprezintă norii de ploaie, negri ca smoala, din care se revarsă ploaia, imediat ce pe cer tunetul tună și îi străpunge cu fulgerul. De aceea, țăranii își fac cruce auzind tunetul: ei alungă de la sine forța necurată. Acei draci, acea forță întunecată reprezintă vechiul pământ păgân, orașul Vyrvy, despre care este vorba în colinde și în care se află împăratul Vorota. Nu e greu să distingem în numele Vyrvy și Vorota numele schimbat al zeului rău Ved-Vritra.

(Va urma)

Mihai MATEICIUC

BUN VENIT, APRIL CU DRAGOSTE ȘI SOARE!

Responsabilitatea de a te simți tu însuși, într-o primă zi de aprilie. Uite că, la asta nu ne gândim expres, decât după ce ne uităm ca „mâta în calendar” să vedem dacă-i adevărată fața celui care a reușit să ne păcălească (de 1 aprilie). Dar ce e păcăleala dacă nu-i o aplicație a minciunii asupra unui enunț ce-și dorește să definească un adevăr exprimat de o persoană. Acesta își propune ca tu să tresari odată cu născocirile pe care le va exercita asupra ta. Nepoftitul, deci, reușește așa cum ai abracadabra pocnind din degete, în timp ce, ogoarele, blocurile de locuit, pomii, insectele, păsările, norii, toate își trăiesc existența lor sinceră, o viață adevărată, reală. Cum să îl categorisești pe individul sugubăț, dacă iei în seamă (adăugat) adevărul că, de multe ori, războiul împotriva neadevărului l-a dus tot neadevărul; doar adevărul n-a luptat niciodată împotriva adevărului!

„Măreția” păcălelii de 1 aprilie, de fapt, în ce constă? A prefera să alegi drumurile bătătorite, în speranța că vei deveni un „clasic” în viață, al tradiției glumețe care descreștește frunțile oamenilor prea încordați. Tresari, privești oceanul albastru al cerului pe care plutesc, ici-colo, asemenea unor insule, nori albi cu forme ciudate. Înăptuind imprevizibile schimbări, suita de metamorfoze de aburi par mincinoase. Jos, pe pământ, constăți aceeași viață izbucnind, plină de bucuria acestui april cu soare mângâietor. Sub înfățișarea febrilului mocnit, firul ierbii e un atacant ce străpunge dispozitivul de apărare a pietrelor, revărsându-se în valuri de frunze și flori. Sub o fereastră,

în liniște tăinuită, s-a împlinit o minune: a înflorit zarzărul. Te înalți și îi mângâi o crenguță, două, în încercarea de a remarcă cu duioșie poetică momentul revelației. Un stol de porumbei pare amuzant, ține de hang ciugulitului de fărâmituri și semințe, într-o piață publică. Iubitori de bine își vără câte-o mână în labirintul buzunarelor de la hanorace, scot semincioare și-ncep a le semăna în dreapta și în stânga.

Apoi, survin manifestări ca din văzduh. Trebuie să îți aperi ochiul ca de flacăra sudorului. Atenție!... În realitate, s-au declanșat multe „scânteii” de pufuleți. A explodat cumva o galaxie? Te-ntrebi. Află și răspunsul: în hârjoană, un pui-de-vânt s-a ciocnit cu un puf de pădădie... Dinspre o margine de urbe, se fac auzite ecouri din lumea fotbalului – un fel de tărâm ca o „imago mundi” cu trăsături rotunde... Trebuie să fie multă lume la stadion, așa gândești, dar s-ar putea întâmpla să fie atât de puțină, încât o mulțime de lume să fi rămas afară. Important e că te trece gândul că galeriile încearcă să reprezinte o reeditare a corului din „teatrul antic”, în condițiile existenței lor pe un stadion arhiplin.

În ăst timp, un câmp de orez încolțit apare în ochii lumii, asemănător cu o pajiște printre ierburile primăverii. Razele soarelui, iradiind, umplu spațiile dintre răsaduri. Ai vrea să exprimi această tablă a înmulțirii a verdului crud, tonic s-o transmiți cuiva drag, dar ești singur. (Vorba vine.) De fapt, nimeni nu-i singur. Dragostea de viață nu-i

singură niciodată. Nici nu poate fi singură. Dragostea nu-i niciodată singură. Revelația că dragostea vine prin suflet de la Dumnezeu nu se ivește de la început, dar crește, pe măsură ce încercăm să-i analizăm cu inimoșie „compoziția magiei”.

Omenirea înțelege că dragostea nu-i niciodată singură și nici nu poate fi niciodată. E just. O dinamică sufletească a așteptării iese, deci, în întâmpinarea mântuirii ei: Floriile aștern drum Pascal intrării Domnului în Ierusalim.

Peste o săptămână, cu toții ne vom trezi îmbăiați în lumina Învierii. Vom fi ca nou-născuții lumii.

Virgiliu RIȚKO

PRIMĂVARA

Iarnă grea. Geruri năprasnice. Totul este acoperit de o plăpumioară albă, pufoasă care protejează germenii ce vor fi aducători ai speranței noi de viață. Totul pare amorțit.

Iată de ce anotimpul alb este considerat o babă hădă, ce oprește temporar ritmul tumultuos al vieții. Și totuși iarna este înfrântă.

Apare adierea suavă a vântului primăvărat. Razele soarelui mai puternice reușesc să topească stratul de nea. Baba își scutură forțat cele nouă cojoace. Sunt învinse și ultimele urme ale anotimpului rece. Pământul începe să respire intens. Întreaga natură se trezește din somn, schimbându-și decorul. Învinge primăvara. Tinerețea ei înseamnă un nou început al transformărilor în natură. Chiar dacă este capricioasă, având manifestări diferite – vânturi uscate, ploi abundente sau uneori chiar geruri – este luminoasă, înveselind totul. Începe încet dar sigur o înnoire a naturii. Totul înținereste. Apar firave primele fire de iarbă.

În pădure, viața pulsează mai intens. Covorul alb, așternutul omătului, capătă nuanțe din ce în ce mai diferite. Pe fundalul brun al frunzelor moarte, apar pete variate de culori: albe, galbene, albastre. Aici, se trezesc la viață cele mai curajoase plante, ale căror apariții trezesc sentimente noi în inimile oamenilor. Dispunând de hrană acumulată din belșug în anul precedent, de umezeală și căldura generată de putrezirea frunzelor moarte, plantele mărunt se grăbesc să-și încerce norocul de timpuriu. Întregul ciclu al vieții lor este scurt, pentru că foarte repede, în locul mângâietoarelor raze ale soarelui, se

va instala umbra. Apariția lor semnalează învierea naturii. Primul vestitor al venirii primăverii este ghiocelul. Căpșorul lui străpunge pământul încă rece, primind razele binefăcătoare ale soarelui. Se deschid gingașii clopoței de un alb imaculat, concurând cu petelele de nea ce-l mai înconjoară. Mai târziu, îl imită și alți tovarăși, ce sfidează uneori condițiile neprielnice ale primăverii timpurii. Apar timid cupele galbene ale brândușelor și viorelele ce prezintă flori îngemănate, purtând cu gingășie hainele lor albastre, strop din culoarea cerului.

Liniștea le poate fi întreruptă de vânturi puternice sau de stropii de cleștar, ce cad din înălțimi. Atunci se simt a fi neputincioase. Cred că vor fi învinse. Se leagănă ușor sub greutatea picăturilor și pala vântului. Salvarea lor este prima rază de soare.

Parfumul suav, culorile ce-ți ademenesc privirea atrag numeroși vizitatori. Între tulpinile firave ale lor, se aude

zumzetul continuu al insectelor ce-și caută hrana. Apariția lor declanșează un adevărat concert, susținut de cei mai talentați „artiști” ai pădurii: mierle, ciocârlii, privighetori. Multe păsări se întorc din lungi pribegii. Trilurile acestora și gingașii vestitori ai primăverii invită mai ales copiii la un adevărat festin. Atrăși de frumusețea florilor, le culeg pentru a le dăruia celor dragi. Mănuțele lor mici alintă drăgăstos firavele flori.

Aceeași reînnoire a naturii se observă și în localitățile umane. Dă colțul ierbii. În curțile îngrijite de cu toamnă, încep să mijească căpșoarele florilor de primăvară, aducându-le o notă de veselie.

În apropierea apelor, pe acoperișurile caselor sau pe stâlpi, sosesc vechii locatari, berzele, ce au străbătut mări și țări. Își vestesc prezența prin cloncănitul lor, parcă spunându-ne: „Noi am venit! Suntem acasă!”. Întâlnirea lor aduce un argument în plus că primăvara și-a intrat în drepturi.

Mă mai pot îndoi de existența ei? Nu. Dimineața, de-abia trezit din somn, văd la fereastră plutind câteva pete colorate: albe, galbene, roșii. Sunt fluturașii. Fericit le spun: „Bine ați venit, creații ale naturii! Mă bucur că vă văd!”. Parcă răspunzându-mi, aud în pomii din grădina trilurile pline de farmec ale păsărelor.

Iată! A avut loc trezirea a tot ce este viu, crește și trăiește la noi, creații ale Atotputernicului... Și asta se datorează numai mult așteptatei primăveri.